

Mantelzorgondersteuning en – waardering 2020-2024

Gemeente Sluis

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Definities mantelzorg.....	4
Mantelzorg, mantelzorgondersteuning en mantelzorgwaardering	4
Mantelzorg in de toekomst	5
3. Ondersteuning en waardering van mantelzorgers in de gemeente Sluis.....	6
3.1 Ondersteuning en waardering door de gemeente Sluis	6
Huidige doelstellingen 2016-2020	6
Vormen van ondersteuning en waardering door de gemeente	7
Bekostiging	9
3.2 Ondersteuning en waardering door andere partijen.....	10
Zorgaanbieders	10
Zorgverzekeraars	10
Overige partijen	11
4. Mantelzorgbeleid 2020 – 2024.....	12
4.1 Doelstellingen	12
4.2 Doelstellingen, toelichting	12
4.3 Hoe gaan we dit bereiken?	16
4.4 Financiële consequenties.....	18
4.5 Evaluatie	18
Bibliografie.....	19
Bijlage 1 – Mantelzorg in de gemeente Sluis.....	20
Bijlage 2 – Wettelijke kaders Wmo 2015 voor mantelzorgbeleid	21

1. Inleiding

In de gemeente Sluis wonen relatief veel mensen die zorgen voor een hulpbehoevende of zieke in hun omgeving. Zij worden mantelzorgers genoemd. De Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) verwacht dat mensen die hulp nodig hebben een beroep doen op hun eigen netwerk (vrienden, familie of bureu). Tegelijkertijd is er in onze gemeente sprake van demografische ontwikkelingen zoals dubbele vergrijzing en ontgroening. Dit heeft tot gevolg dat mantelzorgers een belangrijke rol spelen in ons zorgsysteem en dat er steeds meer van hen wordt verwacht. Het is daarom belangrijk om mantelzorgers te ondersteunen, begeleiden en waarderen, zodat zij de zorg die ze geven zo goed mogelijk kunnen uitvoeren en niet overbelast raken.

In de Wmo 2015 is vastgelegd dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor de ondersteuning van en waardering van mantelzorgers. Daarnaast zetten ook andere partijen actief in op mantelzorgondersteuning. Tevens valt mantelzorgondersteuning ook onder de jeugdwet, waarin de gemeenten verantwoordelijk zijn voor de zorg aan jeugdigen. Indien nodig kan de gemeente ondersteuning inzetten voor familie van jeugdigen de zorg nodig hebben, zoals het aanbieden van een logeeropvang.

De gemeente Sluis wil serieus werk maken van mantelzorgondersteuning en –waardering. Op basis van beschikbare data en gesprekken met mantelzorgers en beroepskrachten is nagegaan hoe mantelzorgondersteuning en -waardering wordt vormgegeven in de gemeente Sluis, wat hierbij goed gaat en wat beter kan, en op welke manier we deze ondersteuning en waardering de komende jaren verder willen gaan vormgeven. In hoofdstuk 2 wordt uiteen gezet hoe mantelzorg momenteel wordt vormgegeven. In hoofdstuk 3 wordt het beleid beschreven waar we ons de komende jaren op willen richten. Het belangrijkste element hierin is dat de samenwerking tussen diverse partijen in onze gemeente op het gebied van mantelzorg goed verloopt. Op die manier kunnen we mantelzorgers beter en efficiënter ondersteunen en helpen.

2. Definities mantelzorg

Mantelzorg, mantelzorgondersteuning en mantelzorgwaardering

Mantelzorg is onbetaalde en langdurige zorg die niet in het kader van een hulpverlenend beroep wordt gegeven aan een hulpbehoevende door één of meerdere leden van diens directe omgeving, waarbij de zorgverlening direct voortvloeit uit de sociale relatie (Nationale Raad voor de Volksgezondheid). Mantelzorg omvat meer dan dagelijkse gebruikelijke hulp: hulp die naar algemeen aanvaarde opvattingen mag worden verwacht van de partner, ouders, inwonende kinderen of andere huisgenoten. Mantelzorg kan bijvoorbeeld gaan om hulp in de huishouding bij een demente (schoon)ouder, hulp bij persoonlijke en/of medische verzorging van een gehandicapt kind, het regelen van vervoer voor een oudere moeder, het regelen van geldzaken of andere administratie voor een zus met psychische problemen, of het geven van gezelschap, troost of afleiding aan iemand die terminaal ziek is. Door de hulp van een mantelzorger kan een ander zich redden, thuis blijven wonen en/of zoveel mogelijk deelnemen aan de samenleving.

Wie zijn de Mantelzorgers? Mantelzorgers zijn bescheiden en zetten zichzelf niet snel in de schijnwerpers. Ze vinden het gewoon om hun naasten te helpen. Er is een diversiteit aan mantelzorgers. De aard van de aandoening van de persoon aan wie de mantelzorger zorg verleent, de aard van de relatie met deze persoon en de context van de mantelzorger zelf bepaalt de unieke situatie

Sommige mensen besteden slechts een paar uur per week aan mantelzorg, anderen zijn hier 24 uur per dag mee bezig. Er wordt gesproken over **intensieve mantelzorg** wanneer iemand minstens 3 maanden lang en minstens 8 uur per week voor iemand zorgt. Mantelzorgers onderscheiden zich van vrijwilligers door hun emotionele en persoonlijke verbondenheid met de zorgvrager. Daarnaast is mantelzorg iets dat je overkomt, terwijl vrijwilligerswerk een bewuste keuze is.

(over)belasting en mantelzorgondersteuning. Hoewel het geven van mantelzorg veel voldoening kan geven, kan het ook heel zwaar zijn¹. Er zijn verschillende vormen waarop mantelzorg invloed heeft op het dagelijks leven (Cromwijk, 2010; MantelzorgNL, 2015):

- tijdsbelasting (het gevoel van tijdsdruk);
- fysieke belasting (effect op de gezondheid);
- sociale belasting (het gevoel dat de mantelzorger conflicterende rollen heeft);
- emotionele belasting;
- financiële belasting.

---

¹ Zie ook: de Boer et. al., 2009.

Indien deze vormen van belasting gaan overheersen is het mogelijk dat een mantelzorger **overbelast** raakt. Geschat wordt dat in 2017 meer dan 500 mantelzorgers in de gemeente Sluis zich zwaar belast voelden (zie bijlage 1). Om dit te voorkomen of te verminderen kan een mantelzorger aanspraak maken op **mantelzorgondersteuning**. Ondersteuning kan op verschillende manieren worden vormgegeven, afhankelijk van wat een mantelzorger nodig heeft. In de Wmo 2015 is vastgelegd dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor de ondersteuning door middel van het aanbieden van algemene voorzieningen en maatwerkvoorzieningen, bijvoorbeeld informatieoverdracht, lotgenotencontact, persoonlijke begeleiding, financiële ondersteuning, of respijtzorg.

Tot slot is in de Wmo 2015 vastgelegd dat gemeenten mantelzorgers moeten waarderen. **Mantelzorgwaardering** is belangrijk vanwege de intensieve en belangrijke taak die mantelzorgers op zich nemen. Door een blijk van waardering laten we zien dat het waardevol en niet vanzelfsprekend is wat mantelzorgers doen, en willen we hen erkennen en steunen. Waardering kan op verschillende manieren worden uitgesproken, bijvoorbeeld via een financiële bijdrage, een cadeau(bon), een diner, of een verwendag.

Mantelzorg in de toekomst

De behoefte aan mantelzorg zal de komende jaren toenemen, maar de bereidheid om te zorgen voor iemand groeit daar niet in mee. Volgens onderzoek vinden steeds minder Nederlanders dat hulp zoveel mogelijk door familie, vrienden of burens moet worden gegeven (de Klerk et. al., 2017). Ander onderzoek wijst uit dat er in de gemeente Sluis weinig mantelzorgers beschikbaar zijn voor oudere hulpbehoevenden en dat dit aantal in de toekomst nog verder zal afnemen (de Jong & Kooiker, 2018). Dit heeft o.a. te maken met vergrijzing en ontgroening. Naast het ondersteunen van mantelzorgers is het in dat geval belangrijk om de behoefte aan mantelzorg te verlagen, bijvoorbeeld door zorg te clusteren en efficiënt gebruik te maken het bestaande aanbod. In het komende jaar gaan we zo goed mogelijk monitoren wat de behoefte aan mantelzorg wordt en hoe we hier in de gemeente Sluis op kunnen inspelen. Dit is niet alleen een verantwoordelijkheid van de gemeente, maar de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de gemeente met (lokale) partijen zoals (zorg)organisaties/aanbieders, zorgverzekeraars, scholen en inwoners.

Mantelzorger, zorgt voor zijn vrouw met chronische pijnklachten:

"Hoeveel ik voor haar moet zorgen verschilt per dag. De ene dag gaat het goed, de volgende dag kan ze zelfs de deur niet meer open krijgen. Wanneer ze een goede dag heeft ga ik vrijwilligerswerk doen of veel wandelen. Daar geniet ik van, maar het is jammer dat we dit niet meer samen kunnen doen. Ik word zelf ook steeds ouder en merk dat ik meer gezondheidsklachten krijg. Ik heb het idee dat deze klachten erger worden doordat ik zo intensief voor haar zorg. Ik zou wel graag meer hulp willen bij de zorg of in het huishouden, maar mijn vrouw ziet het niet zitten om iemand anders in huis te hebben. Ze vertrouwd op dit moment alleen haar huisarts goed."

3. Ondersteuning en waardering van mantelzorgers in de gemeente Sluis.

3.1 Ondersteuning en waardering door de gemeente Sluis

Gemeenten hebben vanuit de Wmo 2015 de taak om mantelzorgers van Wmo- en Zorgverzekeringswet (zvw) cliënten te ondersteunen en waarderen (zie bijlage 2). Mantelzorgers van cliënten met een Wet Langdurige Zorg (wlz) indicatie worden ondersteund door de instelling waarvan de zorgvrager zorg ontvangt. Wel kunnen mantelzorgers gebruik maken van algemene voorzieningen die de gemeente biedt.

Onderzoek van MantelzorgNL (2015) laat zien dat mantelzorgers vrijwel altijd opbrengsten ervaren en baat hebben bij geboden ondersteuning. Hierbij kan gedacht worden aan een toename van zelfvertrouwen, verhaal kwijt kunnen of de mate van het bewaken van de balans in zorg en eigen leven.

Huidige doelstellingen 2016-2020

In het Visiedocument Krachtig Verbonden (2015) zijn de huidige doelstellingen met betrekking tot mantelzorg als volgt geformuleerd:

- Een toename of consolidatie van het percentage geleverde zorg via mantelzorg.
- Mensen voelen zich gesteund bij en gewaardeerd om (informele) zorg die ze bieden.
- Mantelzorgers weten waar ze terecht kunnen voor informatie, advies en ondersteuning. Het ondersteuningsaanbod wordt bekend gemaakt bij de vindplaatsen.
- Mantelzorgers zijn in staat om de gevraagde en juiste zorg te leveren en raken niet overbelast.
- Een mantelzorgcoöperatie waarin verschillende mantelzorgers en professionals samenwerken en de nodige kennis en ondersteuning met elkaar organiseren en uitwisselen.
- Respijtzorg is in voldoende mate beschikbaar, o.a. aangeboden door de vrijwilligers.
- Een passende mantelzorgwaardering. Het financiële compliment komt te vervallen, de waardering zal worden gedaan door middel van het uitdelen van een attentie en een jaarlijkse bijeenkomst voor mantelzorgers.
- De gemeentelijke mantelzorgondersteuning bestaat in ieder geval uit het structureel beschikbaar hebben van een vraagbaak/loketfunctie voor informatie en advies, respijtzorg om te voorkomen dat mantelzorgers overbelast raken, en het organiseren van lotgenootbijeenkomsten (indien gewenst).
- De mantelzorgondersteuning wordt zoveel mogelijk via een vrijwillige voorliggende voorziening gerealiseerd. De sociaal makelaar treedt op als coach van de vrijwillige mantelzorgondersteuning.

Deze doelstellingen zijn voorsnog niet allemaal bereikt. Er is er een toename van het aantal mantelzorgers (zie bijlage 1), maar tegelijkertijd krijgen we ook meer signalen van overbelaste

mantelzorgers. Daarnaast is er meer behoefte aan advies en ondersteuning, maar niet iedereen weet waar ze hiervoor terecht kunnen. Het cluster Leefbaarheid & Burgerparticipatie fungeert als vraagbaak/loketfunctie voor informatie en advies, maar dit is niet bij alle inwoners bekend. Daarnaast biedt de gemeente nog andere vormen van ondersteuning en waardering (zie de volgende paragraaf). Tot slot is er geen mantelzorgcoöperatie opgericht. Er is ook nog relatief veel vraag naar respijtzorg, met name naar kortdurende/niet-structurele respijtzorg.

Vormen van ondersteuning en waardering door de gemeente

De waardering en ondersteuning van mantelzorgers door de gemeente vindt op vele manieren plaats. In deze paragraaf worden deze kort beschreven.

Wat?	Toelichting	Hoeveel mantelzorgers maken hier gebruik van?
Maatwerkvoorzieningen via Wmo (op aanvraag)	O.a. huishoudelijke hulp, hulpmiddelen, individuele begeleiding, dagopvang, logeeropvang, respijtzorg. Doel: afhankelijk van behoefte cliënt (zowel zorgvrager als mantelzorger).	Er wordt niet geregistreerd hoeveel maatwerkvoorzieningen er specifiek worden ingezet voor mantelzorgers.
Individuele ondersteuning door vrijwilligers (op aanvraag)	Gesprek tussen mantelzorger en vrijwilliger. Deze vrijwilligers hebben veel kennis over zorgen voor iemand met een ziekte of beperking. Doel: adviseren, luisterend oor bieden.	Structureel +- 5 (zwaarbelaste) mantelzorgers. Daarnaast regelmatig eenmalige gesprekken, bijv. n.a.v. de Dag van de Mantelzorg.
Gespreksbijeenkomsten (5x per jaar)	Mantelzorgers gaan met elkaar in gesprek over verschillende thema's. Vanaf 2018 is er meer ingespeeld op thema's waar behoefte aan is, zoals de Wmo of respijtzorg. Bijeenkomsten worden georganiseerd door vrijwilligers, met ondersteuning van de gemeente. Doel: lotgenotencontact, informeren.	Voorheen ongeveer 10-12 deelnemers per keer. Tegenwoordig 15-20 deelnemers per keer.
'Gewoon Gezellig' bijeenkomsten (5x per jaar)	Voorheen waren deze bijeenkomsten gericht op samen koffie drinken in de kantine onder het gemeentehuis, hiervoor was weinig belangstelling. Vanaf najaar 2017 meer gericht op ontspannende activiteiten. Ook de zorgbehoevende is hierbij welkom. Bijeenkomsten worden georganiseerd door vrijwilligers, met ondersteuning van de gemeente. Doel: lotgenotencontact, ontspanning.	Voorheen gemiddeld 5 deelnemers per keer, tegenwoordig gemiddeld 15 deelnemers.

Mantelzorgondersteuning en -waardering

Respijtzorg via vrijwilligers (op aanvraag)	Een vrijwilliger neemt tijdelijk enkele uren de zorg over van een mantelzorger. Doel: mantelzorger ontlasten	Ongeveer 5 keer per jaar.
Informatiedeling	4x per jaar een nieuwsbrief met informatie en actualiteiten naar mantelzorgers en andere partijen. Tevens informatieverstrekking op aanvraag. Doel: informeren.	Alle bij ons bekende mantelzorgers ontvangen de nieuwsbrief op de Dag van de Mantelzorg, echter meldt niet iedereen zich aan om deze structureel te ontvangen. Ook veel andere partijen (zorginstanties, kerkgenootschappen, etc.) ontvangen de nieuwsbrief.
Waardering op de Dag van de Mantelzorg (10 november)	Mantelzorgers ontvangen een blijk van waardering (bijv. een streekproductenpakket) + informatiepakket. Vrijwilligers bezorgen deze pakketjes bij de mantelzorgers. Om de attentie op de Dag van de Mantelzorg te ontvangen kunnen mantelzorgers zichzelf opgeven of worden opgegeven door derden (huisarts, burens, zorgbehoevende, etc.). Doel: waardering uitspreken, inventariseren hoeveel mantelzorgers er ongeveer actief zijn in onze gemeente, informeren.	2014: 463 aanmeldingen 2015: 433 aanmeldingen 2016: 415 aanmeldingen 2017: 518 aanmeldingen 2018: 570 aanmeldingen 2019: 620 aanmeldingen
Informatie & advies	Mantelzorgers kunnen terecht met alle vragen die ze hebben. Cluster Leefbaarheid & Burgerparticipatie functioneert als adviesloket.	In 2018 35 hulpvragen geregistreerd. Kleine vragen/doorverwijzingen zijn echter niet geregistreerd.
Mantelzorgwoning	Een zelfstandige woning op het terrein van je eigen huis, bedoeld voor iemand die zorg nodig heeft. Deze kan vergunningsvrij geplaatst worden, er zitten wel enkele voorwaarden aan. Vanuit de Wmo kan er (bij medische noodzaak) een bijdrage gegeven worden voor plaatsing van de woning. Doel: zorgbehoevende blijft zo lang mogelijk zelfredzaam, mantelzorger kan makkelijker ondersteuning bieden.	Geen precieze cijfers beschikbaar.

In bovenstaand overzicht is duidelijk te zien is dat een gedeelte van de mantelzorgondersteuning wordt uitgevoerd door vrijwilligers. Deze werkwijze is in 2015 vastgelegd in het Plan Inclusieve Samenleving. Het is echter steeds lastiger om vrijwilligers te werven en te behouden. Hierdoor bestaat het risico dat deze vormen

van mantelzorgondersteuning niet meer de kwaliteit hebben zoals we zouden willen, of dat ze zelf volledig weg vallen. Daarnaast is het in het overzicht opvallend dat het aantal deelnemers van de bijeenkomsten relatief laag is. De vrijwilligers geven echter aan dat het aantal deelnemers ook niet te groot moet zijn, omdat anders het nut en effect van de bijeenkomsten verloren gaat.

Bekostiging

Voor mantelzorgondersteuning en -waardering zijn in het Gemeentefonds verschillende posten opgenomen.

Het gaat hierbij om de volgende bedragen:

1. 42,9 miljoen euro voor Coördinatie Vrijwillige Thuiszorg en Mantelzorg.
2. 100 miljoen euro voor mantelzorgondersteuning en –waardering.

De gemeentelijke budgetten voor mantelzorgondersteuning en –waardering zijn niet geormerkt. Elke gemeente mag deze budgetten naar eigen inzicht invullen.

De totale kosten, in de gemeente Sluis, voor de huidige activiteiten voor mantelzorg en vrijwilligerswerk bedragen:

- Vrijwilligerswerk en mantelzorg € 35.000 (Dag van de Mantelzorg, vrijwilligersvergoedingen, workshops, bijeenkomsten en de websites Sociale Kaart en WeHelpen.nl).
- Respijtzorg ter ondersteuning mantelzorgers € 200.000 (dagbesteding of kortdurend verblijf binnen de Wmo).

Mantelzorger, zorgt voor haar dementerende man:

"De wereld is zo klein geworden. We kunnen bijna nergens meer naartoe, ook niet op vakantie. Van onbekende plekken raakt hij onrustig. Ik wil ook niet alleen weg, ik kan dan toch niet genieten."

"Het botst regelmatig tussen ons. Wanneer er visite is houdt hij een masker voor, maar wanneer we alleen zijn is de sfeer heel anders. Gezellige momenten hebben we eigenlijk nauwelijks meer."

3.2 Ondersteuning en waardering door andere partijen

Naast de gemeente zijn er veel andere partijen die in contact staan met mantelzorgers, zoals zorgaanbieders, (welzijns-)organisaties, mantelzorgmakelaars en zorgboerderijen. Om een beeld te krijgen van de mantelzorgondersteuning door deze partijen hebben er met een aantal aanbieders en mantelzorgers gesprekken plaatsgevonden. Het antwoord op de vraag "wat doen deze partijen voor mantelzorgers" is niet eenduidig. Vrijwel alle geïnterviewden geven aan dat er de laatste jaren meer aandacht is gekomen voor mantelzorgers, maar dat het desondanks lastig is om hen te goed bereiken.

Zorgaanbieders

Vrijwel alle zorgaanbieders zetten zich op de een of andere manier in voor mantelzorgers. Zij organiseren bijvoorbeeld bijeenkomsten (lotgenotenbijeenkomsten, ontmoetingsmomenten) en workshops over ziektebeelden, het geven van de juiste zorg of het combineren van mantelzorg. Sommige organisaties betrekken mantelzorgers actief bij de zorg van een cliënt, met name wanneer de cliënt gebruik maakt van woonvoorzieningen. Bij dagbestedingsvoorzieningen is het contact met de mantelzorger(s) vaak oppervlakkiger. Er zijn grote verschillen hoe de diverse zorgaanbieders met mantelzorg omgaan.

Ambulante begeleiders hebben veel oog voor het netwerk om een cliënt heen, maar dat is voornamelijk gericht op wat het netwerk (mantelzorgers) voor de cliënt kan betekenen en minder op hoe het met de mantelzorgers gaat en of ze de zorg nog volhouden. Veel partijen ondersteunen mantelzorgers ook door hen te adviseren en door te verwijzen naar andere partijen, door hen een luisterend oor te bieden, of het organiseren van bijeenkomsten. Veel van de geïnterviewden geven echter aan dat zij niet goed weten welk overig ondersteuningsaanbod er precies is.

Tot slot zijn er ook commerciële partijen waar mantelzorgers tegen een vergoeding een vrijwilliger kunnen inhuren voor lichte huishoudelijke taken zoals het doen van klusjes of schoonmaken. Uit onderzoek blijkt dat er indicaties zijn dat ouderen door hun hogere opleidingsniveau meer regie zullen nemen over de zorg die ze willen ontvangen. De verwachting is dat, indien zij dit kunnen betalen, een deel van hen meer gebruik zal gaan maken van zelf betaalde huishoudelijke hulp of (welzijns-)diensten.

Zorgverzekeraars

Zorgverzekeraars zijn een belangrijke partij, aangezien zij vormen van ondersteuning vergoeden. Vaak wordt dit vergoed vanuit een aanvullende verzekering. Het gaat hierbij om vergoedingen voor respijtzorg, mantelzorgcursussen, een mantelzorgmakelaar of een casemanager. Een mantelzorgmakelaar of casemanager brengt de verschillende mogelijkheden in kaart bij een zorgsituatie en kunnen de juiste hulp en ondersteuning regelen.

Zorgverzekeraars bieden daarnaast vaak nog (gratis) hulpmiddelen, zoals een mantelzorgpas, een mantelzorgboek, of hulpmiddelen om de financiële en juridische administratie op orde te krijgen. Tevens zijn zorgverzekeraars vaak niet alleen bereikbaar voor vragen over regelingen en vergoedingen, maar ook voor advies van een onafhankelijk medisch specialist, advies over zorgtaken, en tips voor het combineren van werk en mantelzorg.

Overige partijen

Er zijn ook diverse organisaties die niet zorg gerelateerd zijn die zich ook inzetten voor mantelzorgers. **Werkgevers, scholen, buurthuizen, kerken en (sport-)verenigingen** zijn belangrijke partijen voor mantelzorgers. Dit zijn plekken waar zij regelmatig komen, en waar ze ook steun en waardering kunnen vinden.

In Oostburg wordt bijvoorbeeld jaarlijks een Nieuwjaarsdiner georganiseerd voor mantelzorgers door een restaurant. Voor een klein bedrag kunnen mantelzorgers dan genieten van een uitgebreid diner. Het restaurant organiseert dit in samenwerking met lokale ondernemers en de gemeente. **Jonge mantelzorgers** zijn een nog vrij onbekende doelgroep, en ook het onderwijs besteedt er nog weinig aandacht aan. In 2019 zijn er enkele gesprekken gevoerd met het onderwijs om te kijken hoe we deze doelgroep beter kunnen bereiken. Dit wordt in 2020 voortgezet. Tot slot worden er voor de Dag van de Mantelzorg externe partijen aangeschreven met de vraag of zij mantelzorgers willen aanmelden en/of pakketjes willen rondbrengen. Enkele stads- en dorpsraden en Stichting de Zonnebloem geven hier gehoor aan.

Werkgevers houden vaak wel rekening met mantelzorgers, maar in de praktijk heeft niet iedere werkgever afspraken vastgelegd over bijv. zorgverlof of calamiteitenverlof. In Zeeuws-Vlaanderen heeft nog geen enkele werkgever de erkenning voor **Mantelzorgvriendelijke Werkgever**². De gemeente Sluis gaat zich inzetten om dit te veranderen. In eerste instantie zal de gemeentelijke organisatie zelf stappen zetten om mantelzorgvriendelijk te worden. Daarna zullen we als voorbeeld ook andere werkgevers in onze gemeente informeren over werk en mantelzorg en hen stimuleren om mantelzorgvriendelijk te worden.

Medewerker van een kleinschalige zorgboerderij:

“We hebben vooral te maken met kinderen en pubers [met een beperking], en we zien dat ouders de zorg vaak zwaar vinden. De extra zorg en aandacht die een kind vraagt kan veel tijd opslokken. Daarnaast hebben ze meestal nog een baan, andere kinderen, het huishouden, en moeten ze nog ‘even’ boodschappen doen, medicijnen halen, en extra papierwerk invullen voor bijv. een PGB. Tijd voor zichzelf hebben ze nauwelijks. Het enige wat wij kunnen doen is aanbieden om het kind een extra dag(deel) op te vangen. Die paar uurtjes dat wij hun kind opvangen kan voor veel verlichting zorgen.”

---

² www.werkenmantelzorg.nl

4. Mantelzorgbeleid 2020 – 2024

Zoals in de eerste hoofdstukken van deze nota is beschreven wordt er tegenwoordig een groot beroep op mantelzorgers gedaan en zal dit in de toekomst alleen maar toenemen. Er zijn, naast de gemeente, ook andere partijen die in contact komen met mantelzorgers en hen op veel verschillende manieren proberen te ondersteunen. Er zijn echter ook een heleboel aandachtspunten waar we op dit moment rekening mee moeten houden bij het vormen van nieuw beleid. In dit hoofdstuk zullen de doelstellingen beschreven worden waar de komende jaren aandacht aan zullen schenken. Hierin is met name de samenwerking tussen en met andere partijen van groot belang. Als gemeente hebben we invloed op de ondersteuning en waardering van mantelzorgers, maar niet volledig.

4.1 Doelstellingen

De doelstellingen voor de komende jaren zijn:

1. Verbeteren samenwerking en afstemming mantelzorgondersteuning en vindplaatsen.
2. Het overzichtelijk en bekend maken van de ondersteuningsmogelijkheden binnen de gemeente Sluis.
3. Het bereiken van meer (zwaar belaste) mantelzorgers.
4. Het creëren van meer bewustzijn rondom mantelzorg, zowel bij mantelzorgers als hun sociaal netwerk.
5. Het voorkomen van overbelasting van mantelzorgers.
6. Mantelzorgers kunnen aanspraak maken op voldoende passende respijtzorg.
7. Een mantelzorgvriendelijke werkomgeving stimuleren.
8. Mantelzorgers voelen zich gewaardeerd.

4.2 Doelstellingen, toelichting

1. **Verbeteren samenwerking en afstemming mantelzorgondersteuning en vindplaatsen.**

Er zijn diverse partijen die zich op bezig houden met het ondersteunen en waarderen van mantelzorgers. Echter wordt het aanbod nog veelal gefragmenteerd aangeboden. Gezien de voorspelling dat er in de toekomst meer behoefte is aan mantelzorgers terwijl het aantal mantelzorgers afneemt, is het belangrijk dat er een goede afstemming en lokale samenwerking komt tussen deze partijen. Het verbeteren van de samenwerking en afstemming tussen diverse partijen zorgt er ook voor dat de overige doelstellingen (2 t/m 8) sneller en efficiënter behaald kunnen worden. Hierbij is de grote vraag welke rol de gemeente hierin heeft en welke rol de andere partijen hebben.

Vrijwel alle partijen geven aan dat het geen optie is om bepaalde vormen van ondersteuning (zoals gespreksgroepen) te laten vervallen. Er zal in eerste instantie efficiënter samengewerkt moeten worden op de gebieden waar alle partijen reeds aandacht aan besteden, zoals informatie en advies, bijeenkomsten/workshops voor lotgenoten of ter ontspanning, respijtzorg, en waardering. Enkele partijen geven aan dat zij hierin best een grotere rol willen spelen, zolang het maar duidelijk is wie er verantwoordelijk voor is. Dit zal in de komende periode verder worden uitgezocht.

Daarnaast zal er op grotere schaal samengewerkt moeten gaan worden als het gaat om hoe de zorg georganiseerd is. Het gaat hier bijvoorbeeld om het clusteren van woon- en dagbestedingsvoorzieningen zodat zorgbehoevenden minder afhankelijk zijn van mantelzorgers voor vervoer. Tevens kunnen zorgverleners dan efficiënter worden ingezet. Het is een taak van de zorgpartijen om dit te realiseren, en de gemeente heeft hier in eerste instantie (nog) geen rol in. Op dit moment wordt er binnen de Toekomstige Zorg West Zeeuws Vlaanderen samengewerkt tussen diverse partijen in onze gemeente. Binnen dit samenwerkingsverband zal er gekeken worden hoe we dit soort ontwikkelingen kunnen worden vormgeven zodat het ook onze mantelzorgers ten goede komt.

2. Het overzichtelijk en bekend maken van de ondersteuningsmogelijkheden binnen de gemeente Sluis.

Zowel mantelzorgers als beroepskrachten weten niet altijd waar iemand naartoe kan voor ondersteuning in onze gemeente. Tevens blijkt dat zowel zorgbehoevenden als mantelzorgers na een diagnose nog te vaak in het diepe worden gegooid. De koppeling tussen diagnostiek en toegang tot informatie en ondersteuning mist (Rademakers, 2018). Dit kan tot gevolg hebben dat mantelzorgers sneller overbelast raken. Het is daarom van belang om de ondersteuningsmogelijkheden bekend te maken en mantelzorgers hier actief op te wijzen. Indien de eerste doelstelling (verbeterde samenwerking) wordt behaald, dan zullen ook de ondersteuningsmogelijkheden sneller en beter in beeld worden gebracht.

3. Het bereiken van meer (zwaar belaste) mantelzorgers.

Het bereiken van meer mantelzorgers is ook nodig om andere doelstellingen te bereiken. Als gemeente hebben we momenteel ongeveer 600 mantelzorgers in beeld, terwijl er volgens schattingen ongeveer 1000 mantelzorgers in onze gemeente langdurig en/of intensief voor iemand anders zorgen (zie bijlage 1). Vermoedelijk hebben we de (zwaarbelaste) mantelzorgers die ondersteuning het meest nodig hebben nog niet in beeld, omdat zij bijvoorbeeld niet bij een thuiszorgorganisatie bekend zijn en zij het ondersteuningsaanbod (zoals de lotgenotenbijeenkomsten) niet kennen.

4. Het creëren van meer bewustzijn over mantelzorg, zowel bij mantelzorgers als hun sociaal netwerk.

Hoewel de term 'mantelzorg' veelvuldig wordt gebruikt, blijft het voor sommigen een groot en onbekend begrip. Niet iedereen ziet zichzelf als mantelzorger, maar vooral als een zorgzame partner/ouder/kind/vriend/buur. Hierdoor zal een iemand zichzelf niet snel aanmelden voor een activiteit speciaal voor mantelzorgers. Daarnaast weet ook de omgeving van een mantelzorger vaak niet dat iemand intensief voor een naaste zorgt, of wat deze zorg precies inhoudt. Mantelzorgers geven aan begrip en steun te missen uit hun omgeving. Dit kan tot gevolg hebben dat sociale contacten verwateren, terwijl deze relaties juist heel belangrijk kunnen zijn voor mantelzorgers. Het blijkt ook niet zo simpel te zijn om hulp te vragen aan anderen (vraagverlegenheid). Soms voelt iemand schaamte voor wat er binnenshuis gaande is, of wilt iemand geen hulp vragen. Onze gemeente kent veel oudere inwoners die nauwelijks een netwerk hebben, omdat kinderen bijvoorbeeld niet in de buurt wonen. Wanneer de kinderen op bezoek komen moet het vooral leuk en gezellig zijn en willen ze hen niet belasten met klusjes of andere hulpvragen. Indien er toch mensen uit het netwerk worden ingezet om de zorg even over te nemen kan dit ook negatief uitpakken. Familie of vrienden hebben niet altijd de kunde en kennis om zorg over te nemen.

5. Het voorkomen van overbelasting van mantelzorgers.

Overbelasting is een probleem dat vaak voorkomt. Mantelzorgers - maar ook het netwerk rondom een mantelzorger - trekken pas aan de bel wanneer het (bijna) te laat is. Overbelasting komt doordat er geen evenwicht is tussen de draaglast en draagkracht van een mantelzorger. Dit kan gebeuren wanneer de formele zorg niet voldoende is afgestemd met de informele zorg. Daarnaast kan de drempel om hulp te vragen hoog zijn, omdat iemand zichzelf niet als mantelzorger ziet, het ondersteuningsaanbod niet goed bekend is, vanwege schaamte, of omdat de zorgbehoevende geen hulp van anderen wil ontvangen.

Als mantelzorgers de zorg voor hun naaste niet meer aan kunnen, lopen ze het risico om te ontsporen in gedrag dat ze zelf ook niet zouden willen vertonen. Door overbelasting, onwetendheid, onkunde, onmacht en/of compassiemoeheid kan een mantelzorger onbedoeld over grenzen gaan, inadequate zorg leveren, verwaarlozen, of op een andere manier onbedoeld schade toebrengen. Ook in onze gemeente komen er signalen naar voren dat er soms sprake is van ontspoorde mantelzorg. Over de werkelijke omvang, zowel landelijk als in onze gemeente, is echter nog weinig bekend. Wel is bekend dat het aantal mantelzorgers dat zich zwaar belast voelt steeds groter wordt (zie bijlage 1).

6. Mantelzorgers kunnen aanspraak maken op voldoende passende respijtzorg.

Mantelzorgers hebben veel vragen over en behoefte aan respijtzorg. Respijtzorg kan op verschillende manieren worden vormgegeven: door vrijwilligers of professionals, incidenteel of structureel, en thuis of buitenshuis. Voor bepaalde vormen van zorg zijn indicaties mogelijk en soms vergoedt de zorgverzekeraar ook een aantal uur opvang. Respijtzorg is soms gratis, bijvoorbeeld wanneer er vrijwilligers ingezet worden. Er zijn ook commerciële partijen die tegen een vergoeding 'vrijwilligers' inzetten. Waarom een mantelzorgers geen respijtzorg heeft kan verschillende redenen hebben, bijvoorbeeld omdat iemand er geen recht op heeft, omdat het te duur is of omdat de zorgvrager er geen behoefte aan heeft.

Mantelzorgers hebben met name vraag naar incidentele, kortdurige vervangende zorg aan huis (bijv. eenmalig een paar uurtjes). Dit kan niet vanuit de Wmo worden geregeld, hiervoor worden vaak vrijwilligers ingezet. Als gemeente zouden wij graag meer respijtzorg door vrijwilligers willen aanbieden, maar helaas hebben wij momenteel te weinig vrijwilligers die deze zorg kunnen bieden. Daarnaast zitten er grenzen aan de mogelijkheden van vrijwilligerswerk. Niet elke vrijwilliger beschikt over de juiste kennis en ervaring om zorg te leveren.

In samenspraak met externe partijen zullen we moeten kijken op welke manier we respijtzorg het beste kunnen vormgeven zodat dit zoveel mogelijk aansluit bij de wensen en behoeften van mantelzorgers. Bij voorkeur in de vorm van algemene voorzieningen, in samenspraak met het Zorgkantoor. Tevens zullen vrijwilligers beter worden getraind en gefaciliteerd.

7. Een mantelzorgvriendelijke werkomgeving stimuleren.

Volgens MantelzorgNL combineert gemiddeld één op de vijf werknemers mantelzorg met een betaalde baan, in de zorgsector is dit zelfs één op vier. Voor veel mantelzorgers is het combineren van werk en zorgtaken een uitdaging, en dit kan leiden tot overbelasting, uitval op werk, financiële problemen als gevolg van het (gedeeltelijk) stoppen met werken, of minder mogelijkheden om op de gewenste manier mantelzorg te verlenen. In de interviews met mantelzorgers en beroepskrachten kwam naar voren dat dit ook in onze gemeente soms een probleem is. Onderzoek wijst uit dat 80% van de werkende mantelzorgers behoefte heeft aan meer begrip en bespreekbaarheid op het werk (Werk&Mantelzorg, 2018).

Gemeenten hebben een unieke positie rond werk en mantelzorg. Zij hebben de wettelijke taak om mantelzorgers te ondersteunen, zijn zelf ook werkgever, en kunnen ook organisaties en bedrijven in de regio stimuleren om mantelzorgvriendelijk te worden. Binnen de gemeente Sluis wordt er zoveel als mogelijk rekening gehouden met de privésituatie van een medewerker, en kunnen er indien nodig maatregelen genomen worden om er voor te zorgen dat de balans tussen werk en privé zo goed mogelijk blijft. De gemeente Sluis zal zelf stappen zetten om mantelzorgvriendelijke werkgever te worden en zal organisaties en bedrijven

in de omgeving stimuleren om ook mantelzorgvriendelijke werkgever te worden. In november 2019 is hiervoor een eerste stap gezet door het organiseren van een informatiebijeenkomst voor mantelzorgers en werkgevers.

8. Mantelzorgers voelen zich gewaardeerd.

Gemeenten zijn volgens de Wmo 2015 verplicht om mantelzorgers te waarderen voor de zorg die zij leveren aan een naaste. De manier van waardering is in de afgelopen jaren veranderd:

- Tot 2014 bestond het landelijke mantelzorgcompliment: een financiële bijdrage om mantelzorgers tegemoet te komen in de kosten en tijd die zij steken in de zorg voor hun naasten. Deze bijdrage kon bij de SVB worden aangevraagd door zorgvragers en bedroeg eenmalig €200 euro per jaar. Indien een zorgvrager meerdere mantelzorgers had moest hij/zij dit bedrag verdelen.
- In 2015 zijn gemeenten zelf verantwoordelijk gemaakt voor de invulling van mantelzorgwaardering. In 2015 is dit gedaan door het uitdelen van een cadeaupakketje aan mantelzorgers en konden zij zich daarnaast aanmelden voor een financiële waardering van €50 euro.
- Vanaf 2016 is besloten om geen financiële bijdrage meer te geven, maar alleen een cadeaupakketje. In 2018 waren 518 mantelzorgers hiervoor aangemeld, dit was het hoogste aantal tot nu toe. Mantelzorgers konden zichzelf aanmelden of konden worden aangemeld door mensen uit hun omgeving (zorgvragers, huisartsen, familie, etc.). Daarnaast worden er sinds 2016 meer activiteiten georganiseerd, zoals de groepsbijeenkomsten. Ook dit wordt gezien als een vorm van waardering.

De manier waarop mantelzorgers gewaardeerd worden verschilt per gemeente. De manier waarop mantelzorgers gewaardeerd willen worden verschilt per persoon. Sommigen hoeven niet door de gemeente gewaardeerd te worden, omdat ze zich al voldoende gewaardeerd voelen door degene voor wie ze zorgen. Een deel van de mantelzorgers voelt zich al zeer gewaardeerd door bijeenkomsten bij te wonen. De meesten stellen de huidige vorm (een cadeau) zeer op prijs. Er zijn ook mantelzorgers die aangeven dat ze desondanks liever een financiële waardering ontvangen. Vermoedelijk zullen nooit alle mantelzorgers bereikt worden met de waardering, en tevens is het lastig om iedere mantelzorgster tevreden te stellen met de waardering.

Gelet op het feit dat zorgaanbieders meer contact hebben met mantelzorgers en hen ook beter in beeld hebben, zal de mantelzorgwaardering worden vormgegeven in samenspraak met aanbieders van dagbesteding, thuiszorg, huisartsen en zorgverzekeraar.

4.3 Hoe gaan we dit bereiken?

- **Voortzetting huidige activiteiten.** De huidige activiteiten die de gemeente uitvoert (informatie, advies, lotgenotencontact georganiseerd door vrijwilligers, Wmo voorzieningen) worden voorlopig voortgezet. Er zal de komende periode in samenwerking met externe partijen gekeken worden wie verantwoordelijk wordt voor welke taak.
- **Mantelzorgwaardering** vormgeven in samenspraak met aanbieders van dagbesteding, thuiszorg, huisartsen en zorgverzekeraar.
- Het **ondersteuningsaanbod wordt overzichtelijk** gemaakt en bekend gemaakt bij vindplaatsen, zoals huisartsen, thuiszorgorganisaties, ouderenbonden, fysiotherapeuten, scholen en de gemeentelijke website.
- Er wordt een **campagne** opgezet om meer aandacht geven aan het thema mantelzorg en (dreigende) overbelasting van verleners van informele zorg. Hierbij worden zij ook geattendeerd op de mogelijkheden van mantelzorgondersteuning.
- **Collectief.** Het voorkomen van vraag naar mantelzorg (omdat er in de toekomst geen voldoende mantelzorgers meer zullen zijn of omdat zij zelf ook te oud zijn en hulp nodig hebben) door creëren van een collectief dat voor elkaar kan zorgen en elkaar helpt (via clustering van wonen, voorzieningen, dagbesteding, ontmoetingsruimte, e.d. en stimuleren zorgcorporaties). Dit wordt meegenomen in het samenwerkingsverband Toekomstige Zorg West Zeeuws-Vlaanderen.
- De gemeente Sluis zal stappen maken om als gemeentelijke organisatie **mantelzorgvriendelijk** te worden. Hiervoor zullen we in eerste instantie een 0-meting laten uitvoeren. Op basis van deze 0-meting kunnen verdere stappen worden gezet om mantelzorgvriendelijk te worden. Daarnaast zullen andere werkgevers in onze gemeente geïnformeerd worden over mantelzorgvriendelijk werken.
- **Mantelzorgers worden (beter) bij het gesprek betrokken**, en andere partijen worden gestimuleerd om hetzelfde te doen. Als gemeente kunnen we dit doen bij het Wmo/keukentafelgesprek. Bij deze gesprekken onderzoeken we de vraag achter de vraag van zorgvragers en mantelzorgers. Hierbij wordt zowel de mogelijkheden als grenzen van de mantelzorger besproken en bekeken wat voor ondersteuning de mantelzorger nodig heeft om het zorgen vol te kunnen (blijven) houden. Hierbij wordt de mantelzorger er op gewezen dat hij/zij gebruik kan maken van onafhankelijke cliëntondersteuning. Ook na het keukentafelgesprek zal er, indien gewenst, contact gehouden worden met de mantelzorger(s). Indien nodig zullen er cursussen worden georganiseerd voor professionals zodat zij mantelzorgers en hun behoeften beter in beeld kunnen brengen. De Wmo verordening en Wmo besluit, en het bijbehorende ondersteuningsplan, zullen hierop worden aangepast.
- In het Wmo **cliënttevredenheidsonderzoek** worden vragen opgenomen voor mantelzorgers.

- Vrijwilligers die respijtzorg bieden worden beter **getraind en gefaciliteerd**.
- Met lokale partners en zorgverzekeraars wordt in beeld gebracht welke aanvullende **respijtzorgarrangementen** ontwikkeld kunnen worden.

4.4 Financiële consequenties

Voor de huidige activiteiten voor mantelzorg en vrijwilligerswerk is binnen de reguliere begroting dekking. De verwachting is dat de meeste van de nieuwe maatregelen ook binnen de bestaande budgetten kunnen worden uitgevoerd. Er is nog nader onderzoek voor nodig om de kosten hiervan in beeld te brengen. Als hier extra kosten mee gemoeid zijn, dan zal dit in een aparte nota aan u worden voorgelegd.

4.5 Evaluatie

Het beleid mantelzorgondersteuning en –waardering zal voor vier jaar worden vastgesteld en wordt elk jaar geëvalueerd. Indien nodig wordt de nota bijgesteld op basis van actuele informatie, bijvoorbeeld de herziening van het Visiedocument Krachtig Verbonden. Over eventuele bijstellingen zal de gemeenteraad worden geïnformeerd.

Bibliografie

- Cromwijk, R. (2010). *Methodebeschrijving Preventieve Ondersteuning Mantelzorg*. Utrecht: Movisie.
- de Boer, A., Broese van Groenou, M., & Timmermans, J. (2009). *Mantelzorg. Een overzicht van de steun van en aan mantelzorgers in 2007*. Den Haag: SCP.
- de Boer, A., Plaisier, I., & de Klerk, M. (2019). *Werk en Mantelzorg*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP).
- de Jong, A., & Kooiker, S. (2018). *Regionale ontwikkelingen in het aantal potentiële helpers van oudere ouderen tussen 1975 en 2040*. Den Haag: PBL Planbureau voor de Leefomgeving.
- de Klerk, M., de Boer, A., Plaisier, I., & Schyns, P. (2017). *Voor elkaar? Stand van informele hulp in 2016*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- In Voor Mantelzorg. (z.d.). *Resultaten Zorgzaam*. Retrieved from <http://www.invoormantelzorg.nl/ivm/trajecten-ouderenzorg-zorgzaam-zeeuws-vlaanderen.html?highlight=zorgzaam>
- MantelzorgNL. (2015). *Effectiviteit van Mantelzorgondersteuning*. MantelzorgNL.
- MantelzorgNL. (2015, september). *Mantelzorgers gaan ver, ook financieel*. Retrieved from <https://www.mezzo.nl/artikel/mantelzorgers-gaan-ver-ook-financieel>
- Movisie. (2009). *De basisfuncties van mantelzorg in de praktijk*. Movisie.
- Movisie. (2013). *Ontspoorde Mantelzorg*. Retrieved from <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/publication-attachment/Factsheet%20ontspoorde%20mantelzorg%20%5BMOV-695455-1.1%5D.pdf>
- Movisie. (2014). *Mantelzorgondersteuning is de basis. Aandachtspunten voor lokaal beleid*. Rijksoverheid.
- Rademakers, M. (2018). *Ik trek het niet meer! Een onderzoek naar het herstellen van draagkracht bij ouders van jeugdigen met gediagnosticeerde gedragsproblemen binnen de gemeente Sluis*.
- VNG. (2016). *Uitkomsten inventarisatie mantelzorgbeleid*. Den Haag: VNG.
- Werk&Mantelzorg. (2018). *Werk & Mantelzorg, benchmark 2018*.

Bijlage 1 – Mantelzorg in de gemeente Sluis

De data in deze paragraaf zijn verkregen van de GGD Gezondheidsmonitor en MantelzorgNL (voorheen Mezzo).

- **Aantal mantelzorgers:**
  - 19-64 jaar: 2009 - 12,8%; 2016/2017 - 20,3%
  - 65+ jaar: 2010 - 10,8%; 2016/2017 - 15,4%
  - Over het aantal jonge mantelzorgers (onder de 18 jaar) is minder bekend. Uit de jeugdmonitor 2015 blijkt dat 8% van de 14/15-jarigen in onze gemeente mantelzorg geeft. Uit landelijk onderzoek blijkt dat ongeveer 12% van de kinderen en jongeren tussen de 5-25 jaar opgroeien met een chronisch zieke huisgenoot (MantelzorgNL).
- **Mantelzorgers die intensief zorgen (minstens 3 maanden lang en minstens 8 uur per week):**
  - 19-64 jaar: 2009 – 3%; 2016/2017 – 6%.
  - Voor de doelgroep 65+ is dit niet onderzocht.
  - Geschat wordt dat in 2017 ongeveer 1041 mantelzorgers (15+ jaar) intensief en langdurige zorg verleenden (zie tabel 1).
- **Voelt zich (tamelijk) zwaar belast:**
  - 19-64 jaar: 2009 – 15%; 2016/2017 – 13%
  - 65+ jaar: 2012 – 5%; 2016/2017 – 13%
  - Geschat wordt dat in 2017 ongeveer 521 mantelzorgers zich zwaar belast voelden (zie tabel 1).
- **Heeft gebruik gemaakt van ondersteuning bij mantelzorg:**
  - 19-64 jaar: 2012 - 1%; 2016/2017 – 6%.
  - 65+ jaar: 2010 – 2%; 2016/2017 – 3%.
- **Heeft behoefte aan informatie over ondersteuning, maar weet niet waar hij/zij daarvoor terecht kan:**
  - 19-64 jaar: 2009 – 5%; 2016/2017 – 6%.
  - 65+ jaar: 2010 – 6%; 2016/2017 – 13%
- **Wie zorgt en wie heeft zorg nodig?** Onze gemeente kent relatief veel ouderen (65+), en zij zijn ook de grootste groep zorgvragers. De meeste 19-64 jarige mantelzorgers zorgen voor hun (schoon)ouders, en dit percentage is in de afgelopen jaren gestegen van 6% (2009) naar 13% (2016). Daarnaast zorgen mensen vaak voor een partner of kinderen.
- **Heeft geen hulp beschikbaar in de omgeving:**

- 19-64 jaar: 2012 – 7%; 2016/2017 – 5%
- 65+ jaar: 2012 – 21%; 2016/2017 – 26%

Tabel 1 - Indicatie mantelzorgers gemeente Sluis 2017 (Bron: MantelzorgNL, berekeningen gebaseerd op SCP publicatie 'Voor Elkaar?!', 2017)

Inwoners 15 jaar en ouder. (CBS per 1-1-2017)	Mantelzorgers 15 jaar en ouder	Mantelzorgers die langdurig zorgen	Mantelzorgers langdurig en intensief	Mantelzorgers zwaarbelast
18924	6056	5299	1041	521
Percentage	32%	28%	5,5%	2,7%

Bijlage 2 – Wettelijke kaders Wmo 2015 voor mantelzorgbeleid

De wettelijke kaders in de Wmo 2015 voor mantelzorgbeleid:
Artikel 2.1.2 bepaalt dat de gemeenteraad in een periodiek beleidsplan moet opnemen hoe mantelzorgers worden ondersteund.
Artikel 2.1.6 bepaalt dat in de verordening moet worden opgenomen op welke manier het college zorg draagt voor de jaarlijkse blij van waardering voor mantelzorgers in de gemeente.
Artikel 2.2.2 onderbouwt het belang dat de Wmo 2015 hecht aan goede ondersteuning van mantelzorgers door de verplichting om in ieder geval algemene voorzieningen te treffen die mantelzorgers ondersteunen.
Artikel 2.3.1 en 2.3.2 stelt dat het college zorg draagt voor het verstrekken van maatwerkvoorzieningen aan personen die daarvoor in aanmerking komen. Om te bepalen of een inwoner in aanmerking komt, volgt na een aanvraag binnen zes weken een onderzoek, beter bekend als keukentafelgesprek. In hetzelfde artikel (2.3.2) wordt gesteld dat in dit onderzoek in ieder geval aandacht moet worden besteed aan de mogelijkheden om met mantelzorg of andere hulp uit het sociale netwerk te komen tot verbetering van zelfredzaamheid of participatie. Om de mantelzorger zelf goed te kunnen ondersteunen, is het van belang om naast zijn/haar mogelijkheden en belastbaarheid ook te vragen naar eigen ondersteuningsbehoeften. Dit kan ook in een apart gesprek met de mantelzorger. Kortom: de mantelzorger wordt betrokken bij de aanvraag en het onderzoek, om zo integrale ondersteuning op maat te kunnen leveren.
Artikel 2.2.3 stelt de verplichting om cliëntondersteuning te bieden zowel voor zorgvragers als voor mantelzorgers.